

**ЕЛЕМЕНТ СЕЛЕКЦІЇ – ДЕРЖАВНІ КНИГИ ПЛЕМІННИХ ТВАРИН
В УКРАЇНІ ЗА ПЕРІОД 2002–2010 РОКИ****А. Є. ПОЧУКАЛІН, С. В. ПРИЙМА***Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН (Чубинське, Україна)**<https://orcid.org/0000-0003-2280-5371> – А. Є. Почукалін**<https://orcid.org/0000-0001-9902-4325> – С. В. Прийма**pochuk.a@ukr.net*

Племінні книги сільськогосподарських тварин різних порід та типів – це інформаційні бази, що надають інформацію з питань створення, удосконалення і навіть існування популяцій порід, які реалізують генетичний потенціал через ряд господарськи корисних і селекційних ознак. За досліджуваний період (2002–2010 р.) видано 45 томів державних книг племінних тварин 25 порід з молочного і м'ясного скотарства, вівчарства, свинарства та конярства. Загальне поголів'я зареєстрованих тварин в ДКПТ, у тому числі маток, становить: молочне скотарство – 12331 гол. і 11477 корів, м'ясне скотарство – 5586 гол. і 4649 корів, свинарство – 4046 гол. і 3199 свиноматок та вівчарство – 5112 гол. і 4622 вівцематок. Державні книги племінних тварин в Україні – матеріал для історичних досліджень породотворення вітчизняних порід, тому підтвердження – частка тварин, які народилась до 1990 року – 37%. Дослідженням встановлено, що за період 2002–2009 роки потенційно могло б бути записано до державних книг племінних тварин 1251102 племінні тварини, у тому числі 100796 вівцематок, 70678 свиноматок, 71341 корів м'ясного та 1008287 корів молочного напряму продуктивності. Це відкрило б можливості для широких досліджень з селекції тварин, а саме – рівень та розвиток господарськи корисних ознак, їх змін під впливом різних чинників. Отримані результати, а саме, популяційно-генетичні параметри та методи селекції, можна було застосувати у програмах порід відповідних видів сільськогосподарських тварин.

Ключові слова: племінні книги, порода, скотарство, вівчарство, свинарство, матки, плідники, реєстр

ELEMENT OF SELECTION – STATE BOOKS OF BREEDING ANIMALS IN UKRAINE FOR THE PERIOD 2002–2010 YEARS**A. Ye. Pochukalin, S. V. Pryima***Institute of Animal Breeding and Genetics nd. a. M.V.Zubets NAAS (Chubynske, Ukraine)*

Studbooks of farm animals of different breeds and types are information databases that demonstrate information on the creation, improvement and even the existence of populations of breeds that realize their genetic potential through a number of economically useful and breeding traits. During the study period (2002–2010), 45 volumes of state books of breeding animals of 25 breeds from dairy and meat cattle breeding, sheep breeding, pig breeding and horse breeding were published. The total number of animals registered in the SBBA, including females is: dairy cattle – 12331 heads and 11477 cows, beef cattle – 5586 heads and 4649 cows, pig breeding – 4046 heads and 3199 sows and sheep breeding – 5112 heads and 4622 ewes. State books of breeding animals in Ukraine – material for historical research on the breeding of domestic breeds, so the confirmation – the proportion of animals born before 1990 – 37%. The study found that 1251102 breeding animals, including 100796 ewes, 70678 sows, 71341 beef cows and 1008287 dairy cows, could potentially be recorded in the state books of breeding animals between 2002 and 2009. This would open opportunities for extensive research on animal breeding, namely the level and development of economically useful traits, their

changes under the influence of various factors. The obtained results, namely population-genetic parameters and selection methods could be used in programs with breeds of relevant species of farm animals.

Keywords: pedigree books, breed, cattle breeding, sheep breeding, pig breeding, females, sires, register

ЭЛЕМЕНТ СЕЛЕКЦИИ – ГОСУДАРСТВЕННЫЕ КНИГИ ПЛЕМЕННЫХ ЖИВОТНЫХ В УКРАИНЕ ЗА ПЕРИОД 2002–2010 ГОДА

А. Е. Почукалин, С. В. Прыйма

Институт разведения и генетики животных имени М.В.Зубця НААН (Чубинское, Украина)

Племенные книги сельскохозяйственных животных разных пород и типов – это информационные базы, предоставляющие информацию по вопросам создания, совершенствования и даже существования популяций пород, реализующих генетический потенциал по ряду хозяйственно полезных и селекционных признаков. За исследуемый период (2002–2010 г.) издано 45 томов государственных книг племенных животных 25 пород из молочного и мясного скотоводства, овцеводства, свиноводства и коневодства. Общее поголовье зарегистрированных животных в ГКПЖ, в том числе маток, составляет: молочное скотоводство – 12331 гол. и 11477 коров, мясное скотоводство – 5586 гол. и 4649 коров, свиноводство – 4046 гол. и 3199 свиноматок и овцеводство – 5112 гол. и 4622 овцематок. Государственные книги племенных животных в Украине – материал для исторических исследований пороодообразования отечественные пород, тому подтверждение – доля животных, которые родились до 1990 года – 37%. Исследованиями установлено, что за период 2002–2009 годов потенциально могло бы быть записано в государственные книги племенных животных 1251102 племенных животных, в том числе 100796 овцематок, 70678 свиноматок, 71341 корова мясного и 1008287 коров молочного направления продуктивности. Это открыло бы возможности для широких исследований по селекции животных, а именно – уровень и развитие хозяйственно полезных признаков, их изменений под влиянием различных факторов. Полученные результаты, а именно популяционно-генетические параметры и методы селекции, можно было применить в программах с породами соответствующих видов сельскохозяйственных животных.

Ключевые слова: племенные книги, порода, скотоводство, овцеводство, свиноводство, матки, производители, реестр

Система селекційної роботи та формування її елементів побудована на загальних закономірностях. Основними з них є племінний відбір, оцінка кращих тварин та вдалий підбір, який базується на загальноприйнятих принципах. Але зазначені вище елементи не можливі без наявності чіткої та діючої системи племінного обліку у суб'єктів з племінної справи у тваринництві. Зокрема, племінні заводи та племінні репродуктори зобов'язуються надавати кількісні та якісні показники стад за відповідними формами та нормами у чітко дотриманий час. Це дозволяє отримати кожного року реєстр з тваринництва, у якому зосереджена інформація про стан популяції кожної породи, а саме, активної її частини. Якщо інформацію про стан виробничо-господарської діяльності племінних заводів і репродукторів розміщують щорічно, то індивідуальні якості окремої і навіть високопродуктивної і цінної тварини в Україні майже не відомі [5, 7].

Питанням реєстрації племінних тварин різних порід займаються організації, що ведуть державні книги племінних тварин. Це загальносвітова практика, а досвід ведення окремих племінних книг м'ясних порід герефорд, абердин-ангус, шароле, лімузин великої рогатої худоби охоплює період створення та удосконалення господарськи корисних ознак тварин вище зазначених порід більше ніж століття. У більшості країн функцію ведення племінних книг покладено на незалежні і фінансово спроможні структури, які крім реєстрації тварин займаються продажем тварин, друком та видачею племінного свідоцтва, створює свої системи мічення та

тестування походження і навіть мають власні лабораторії. В Україні функції ведення державних племінних книг зі скотарства, свинарства, вівчарства та конярства належать до **повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері тваринництва**. На сьогодні досі діє «ПОЛОЖЕНИЕ О ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПЛЕМЕННЫХ КНИГАХ КРУПНОГО РОГАТОГО СКОТА, БУЙВОЛОВ, СВИНЕЙ, ОВЕЦ, КОЗ, ЛОШАДЕЙ И ВЕРБЛЮДОВ» 1976 року [4, 6].

Питання племінних книг тварин є актуальним, оскільки це постійно діючий процес, який потребує комплексу заходів, спрямованих на реєстрацію, ведення і популяризацію вітчизняного племінного тваринництва.

Мета досліджень. Провести моніторинг державних книг племінних тварин (ДКПТ) у молочному та м'ясному скотарстві, вівчарстві та свинарстві за період 2002–2010 рр. Крім того, встановити чисельність потенційних маток, які б могли бути внесені до племінних книг.

Матеріали і методи досліджень. Матеріалом дослідження були дані про наявність племінних корів молочного та м'ясного напрямку продуктивності, свиноматок та вівцематок порід, що зареєстровані у Державному реєстрі суб'єктів племінної справи у тваринництві (до 2009 року Державний племінний реєстр – ДПР) впродовж 2002–2019 років.

Племінні корови молочного та м'ясного напрямків на 01.01.2003 року формували початкову базу потенційних тварин до ДКПТ. До бази у повній кількості занесені тварини різних порід, які вперше були зареєстровані у областях України. Для виділення потенційних племінних тварин, які могли б скласти інформаційну базу порід, розраховували за кожним роком частку корів з першим отеленням. Для цього було взято інформацію з молочного [9] та м'ясного [3] скотарства. Так, частка первісток у молочному і м'ясному скотарстві за породами: швіцька (ШВ, 18), білоголова українська (БУ, 23), українські червона (ЧМ, 35), червоно-ряба і чорно-ряба (ЧЕ, ЧР, 32), бура (БМ, 21) молочні, червоні польська (ЧП, 22), степова (ЧС, 32), голштинська (Г, 37,5), симентальська (С, 34), лебединська (Л, 26,5), англійська (АН, 55), айрширська (АЙ, 41), українська (УМ, 11,6), волинська (ВМ, 13,5), поліська (ПМ, 23,7), південна (ПД, 28,7), симентальська (СМ, 19,2) м'ясні, знам'янський тип (ЗТ, 18,2), сіра українська (СУ, 10,6), шароле (Ш, 23,2), лімузин (Л, 24,7), світла аквітанська (СА, 4,5), п'ємонтезе (П, 22,2), абердин-ангус (АА, 10), герфорд (ГЕ, 10). Частка первісток бурої карпатської (БК) та пінцгау (ПГ) становить 20% [2].

Розрахунок потенційних племінних вівцематок порід, які могли б бути внесені у ДКПТ, проводили за часткою у 16,2% від загальної кількості вівцематок. Зазначена частка складає суму відсотків трьох бонітувальних класів: еліта унікальна (0,2%), еліта відбірна (2%) та еліта селекційна (14%) [8]. Для інформаційної бази ДКПТ потенційних свиноматок прийнято частку 10%, це той відсоток який необхідний для репродукції [1].

Крім того, застосований джерелознавчий аналіз, основу якого склали державні книги племінних тварин (ДКПТ). Використовували інформацію щодо року видання тому, кількості племінних стад, тварин, ліній (споріднених груп), родин. Також проведений аналіз за роком народження тварини та її належністю до батька.

Результати досліджень. В Україні зареєстровано (за даними ДПР) 15 молочних порід худоби. За досліджуваний період в Україні видано 15 томів ДКПТ чотирьох порід великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності, у які включена інформація про 12331 племінну тварину, в тому числі 11477 корів (табл. 1). Найбільше записаних племінних тварин української чорно-рябої молочної породи, з них 144 бугаї-плідники та 4989 корів, що зосереджено у шести томах. На другому місці йде українська червоно-ряба молочна, а саме 4554 тварин (484 бугаїв та 4070 корів). Далі – симентальська з 871 твариною, з яких 809 корів, та червона степова 1773 голови, у тому числі 1609 корів. Також, слід відмітити щороку лінійну розгалуженість, особливо у корів симентальської та червоної степової породи. У середньому на 1-го бугая записано від 2,5 до 15,7 дочок залежно від породи та тому видання. Найбільша кількість дочок на 1-го бугая представлена в українській чорно-рябій молочній (II та VI томи).

Загалом, на один том державної племінної книги молочної худоби у середньому припадало 730 корів.

Встановлено, що 48,7% племінних тварин народились у період з 1990 року до 1999 року (табл. 2). Невелика частка, а саме 0,3% – це тварини, рік народження яких до 1979 року, і тільки 24% – після 2000 року. Більш молоді тварини записані в племінних книгах українських чорно-рябої та червоно-рябої молочних, а більш старші – у книгах червоної степової.

1. Характеристика ДКПТ молочних порід великої рогатої худоби

Порода	Том	Рік	Кількість:				
			♂	♀	ЗЛ, СГ, ГЛ*	бугаїв/дочок (тах кількість дочок на 1-го бугая)	стад
ЧЕ	I	2002	177	767	17 (10ЗЛ-5СГ)	75/10 (44)	8
	II	2004	75	1040	19 (10ЗЛ-6ГЛ-3СГ)	135/8 (37)	16
	III	2006	46	786	18 (9ЗЛ-7ГЛ-4СГ)	102/8 (91)	14
	IV	2008	186	762	24 (11ЗЛ-9ГЛ-4СГ)	123/8 (80)	27
	V	2010	–	715	19 (8ЗЛ-8ГЛ-3СГ)	88/8 (75)	18
ЧР	I	2004	95	941	16	173/5,4(93)	5
	II	2005	19	883	11	58/15,2 (167)	1
	III	2007	23	835	18	342/2,5 (42)	4
	IV	2008	7	858	23	87/9,9 (48)	4
	V	2008	–	953	17	126/7,6 (83)	28
	VI	2009	–	519	14	33/15,7 (121)	2
С	I	2005	59	485	22	95/5,11 (57)	9
	II	2010	3	324	34	82/4 (29)	3
ЧС	I	2002	61	913	22	80/11,4 (151)	3
	II	2004	103	696	53	225/3,1 (37)	19

Примітка: * – ЗЛ – заводська лінія, СГ – споріднена група, ГЛ – генеалогічна лінія

2. Розподіл племінних тварин молочної худоби за роками народження

Порода	Том	Стать	Роки:			
			до 1979	1980 ... 1989	1990 ... 1999	2000 ... 2009
ЧЕ	I	♂	1	123	53	–
		♀	–	391	376	–
	II	♂	–	29	46	–
		♀	–	38	1002	–
	III	♂	–	1	27	18
		♀	–	–	531	255
	IV	♂	–	108	73	5
		♀	2	574	186	–
	V	♂	–	–	83	632
		♀	–	–	–	–
ЧР	I	♂	–	19	76	–
		♀	–	772	169	–
	II	♂	–	–	19	–
		♀	–	10	763	110
	III	♂	–	–	12	11
		♀	–	42	761	32
	IV	♂	–	–	4	3
		♀	–	63	378	417
	V	♂	–	–	174	779
		♀	–	–	25	494
С	I	♂	–	25	29	5
		♀	–	124	356	5
	II	♂	–	–	–	3
		♀	–	15	97	212
ЧС	I	♂	–	29	32	–
		♀	–	254	659	–
	II	♂	2	60	41	–
		♀	33	651	12	–

З 14 м'ясних порід, що використовуються в Україні, лише 5 мають племінних тварин, які записані до ДКПТ (табл. 3). Загальна кількість записаних тварин м'ясного напрямку продуктивності становить 5586 гол., у тому числі 4649 корів. Найчисельнішою популяцією серед зареєстрованих є волинська м'ясна порода, яка становить 2817 гол., або 60,6% від усіх записаних тварин. Найбільш розгалуженою за лінійною приналежністю є південна м'ясна порода (18), у той час як у сірій українській лише 2 лінії. Слід відмітити, що у середньому на 1-го бугая у ДКПТ записано від 3 (українська м'ясна) до 9 (сіра українська) дочок.

3. Характеристика ДКПТ м'ясних порід великої рогатої худоби

Порода	Том	Рік	Кількість:				
			♂	♀	ЗЛ, СГ, ГЛ	бугаїв/дочок (max кількість дочок на 1-го бугая)	стад
ПД	I	2007	122	600	18	86/7 (31)	1
	II	2009	140	350	7	77/4,5 (48)	4
ВМ	I	2005	119	615	6	97/6,3 (50)	16
	II	2007	180	427	6	78/5,5 (63)	11
	III	2009	88	636	9	126/5,0 (10)	10
	IV	2010	77	672	11	136/4,9 (29)	29
УМ	I	2009	48	410	8	133/3,1 (22)	4
ПМ	I	2010	110	400	7	80/5 (22)	8
СУ	VI	2003	9	255	2	49/5 (18)	3
	VII	2008	44	284	2	32/9 (31)	1

За роками народження племінні бугаї та корови м'ясного напрямку продуктивності розподілились наступним чином: до 1979 року – 58 гол. і 386 гол., 1980 ... 1989 р. – 85 і 669 гол.; 1990 ... 1999 – 348 і 1859 гол., 2000 ... 2009 р. – 415 і 1985 гол. Кількість тварин волинської, поліської та південної м'ясних, які народились до 1999 року, можна пояснити лише становленням порід, а відповідно до них ввійшли тварини, які брали участь у їх створенні.

4. Розподіл племінних тварин м'ясної худоби за роками народження

Порода	Том	Стать	Роки:			
			до 1979	1980 ... 1989	1990 ... 1999	2000 ... 2009
ПД	I	♂	13	9	64	36
		♀	264	141	159	36
	II	♂	34	19	12	75
		♀	120	51	37	392
ВМ	I	♂	7	7	105	–
		♀	–	111	504	–
	II	♂	–	24	66	90
		♀	–	–	268	159
	III	♂	–	–	4	84
		♀	–	–	232	404
	IV	♂	–	–	–	77
		♀	–	–	27	645
УМ	I	♂	–	7	29	12
		♀	–	114	206	90
ПМ	I	♂	–	14	55	41
		♀	–	7	134	259
СУ	VI	♂	–	5	4	–
		♀	–	48	207	–
	VII	♂	11	24	9	–
		♀	2	197	85	–

З 12-ти порід свиней, яких розводять в Україні, лише за 7-ма породами, а саме українські степові біла (УСБ, 1451 гол.) та ряба (УСР, 974), миргородська (МИ, 123), велика чорна (ВЧ,

181), ландрас (ЛА, 727), полтавська (ПМ, 290) та українська (УМ, 300) м'ясні за досліджуваний період було видано державні племінні книги (табл. 5). Видані томи державних книг племінних тварин свиней належать вітчизняним породам за винятком породи ландрас. За цей час створена інформаційна база про 4046 племінних свиней, у тому числі 3199 свиноматок. Найбільше (36%) тварин записано до ДКПТ з української степової рябої породи свиней, у той час як з локальних – миргородської та великої чорної – відповідно 3% та 4,5%.

5. Характеристика ДКПТ свиней

Порода	Том	Рік	Кількість:				
			♂	♀	ліній	родин	стад
УСР	II	2007	260	1030	10	31	1
УСР	III	2009	73	88	10	88	1
МИ*	I	2004	6	49	4	12	4
МИ*	II	2007	9	59	4	17	3
ВЧ*	I	2004	4	59	3	4	1
ВЧ*	II	2007	14	104	4	10	4
ЛА	I	2010	190	537	25	56	5
УСБ	XV	2009	188	786	14	28	7
ПМ	II	2007	52	238	6	8	10
УМ	I	2008	51	249	17	17	4

* – державна книга племінних тварин локальних порід свиней

Половина (50,7%) усіх записаних племінних свиней мають рік народження до 2000 року. Молоді (2000 року народження) тварини записані до племінних книг породи ландрас та української степової білої, українських полтавської та м'ясної, де їх частка коливається від 64 до 98%. Більш старші тварини занесені до II тому української степової рябої, де 83% – це кнури і свиноматки народжені до 1990 року.

6. Розподіл племінних свиней за роками народження

Порода	Том	Стать	Роки:			
			до 1979	1980 ... 1989	1990 ... 1999	2000 ... 2009
УСР	II	♂	104	90	66	–
		♀	422	457	151	–
УСР	III	♂	–	4	34	35
		♀	–	15	34	39
МИ	I	♂	–	–	3	3
		♀	–	–	47	2
МИ	II	♂	–	–	1	8
		♀	–	–	14	45
ВЧ	I	♂	–	–	4	–
		♀	–	–	48	11
ВЧ	II	♂	–	–	–	14
		♀	–	–	17	87
ЛА	I	♂	1	55	73	61
		♀	1	92	38	406
УСБ	XV	♂	–	–	52	136
		♀	–	18	146	622
ПМ	II	♂	–	–	–	52
		♀	–	–	6	232
УМ	I	♂	–	–	15	36
		♀	–	2	42	205

За досліджуваний період видано 9 томів державних книг племінних овець. Крім цигайської (Ц, 884 гол.), асканійських каракульської (АК, 700), тонкорунної (АТ, 1168), м'ясо-вовнової з кросбредною вовною (АМВК, 1917) та сокільської (СО, 443) у 2003, 2004 та 2009 роках видано 3 томи ДКПТ овець породи прекокс. Найбільш чисельна популяція представлена тваринами асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною, що складає 37,5%. Загалом

досліджувана популяція племінних овець становить 5112 голів, у тому числі 4622 вівцематок (табл. 7). Слід відмітити, що зазначене поголів'я було зосереджено у 7 племінних господарствах. За внутрішньопородними і заводськими типами популяції розподілились наступним чином: цигайська порода – кримський заводський вовново-м'ясний, асканійська тонкорунна – таврійський внутріпородний, асканійська м'ясо-вовнова з кросбредною вовною – асканійські чорноголові (внутрішньопородний тип, том I), асканійські кросбреди (внутрішньопородний тип, том II).

7. Характеристика державна книга племінних овець

Порода	Том	Рік	Кількість:			
			♂	♀	Л, СГ	стад
Ц	I	2008	27	857	8	1
АК	I	2010	73	627	6	1
АТ	I	2006	86	1082	34	1
СО	II	2005	31	412	3	2
АМВК	I	2008	124	710	10 (4Л–6СГ)	1
АМВК	II	2010	149	934	13 (4Л–9СГ)	1

У державні племінні книги занесені вівці, де 86,7% – це тварини до 2000 року народження і лише 1,6% народились впродовж 2000–2009 років (табл. 8). Тварини сокільської і асканійської каракульської породи, які належать до грубововнових овець за роками народження розподілені наступним чином: 1990 ... 1999 р. – 82%, 2000 ... 2009 р. – 18% та до 1997 року – 46%, 1980 ... 1989 р. – 52%, 1990 ... 1999 р. – 2% відповідно.

У конярстві за досліджуваний період видано 4 томи державних книг племінних тварин: IV, V, та VI т. української верхової та I т. новоолександрівської ваговозної порід.

8. Розподіл племінних овець за роками народження

Порода	Том	Стать	Роки:			
			до 1979	1980 ... 1989	1990 ... 1999	2000 ... 2009
СО	I	♂	–	–	28	3
		♀	–	–	334	78
АМВК	I	♂	85	39	–	–
		♀	348	362	–	–
	II	♂	109	40	–	–
		♀	503	431	–	–
АТ	I	♂	–	48	38	–
		♀	–	923	159	–
Ц	I	♂	13	14	–	–
		♀	290	567	–	–
АК	I	♂	17	52	4	–
		♀	304	309	14	–

Розрахунок потенційних маток, які могли б бути записані до державних племінних книг, виявив наявність 1251102 племінні тварини, у тому числі 100796 вівцематок, 70678 свиноматок, 71341 корова м'ясного та 1008287 корів молочного напряму продуктивності.

Найбільша кількість потенційних маток різних порід у скотарстві (табл. 9), вівчарстві та свинарстві (табл. 10) по областях України засвідчила певну закономірність, а саме – центри з ведення молочного скотарства: Вінницькій (83395 гол.), Київській (111650), Хмельницькій (64667), Черкаській (68035), м'ясного скотарства – Волинській (13466 гол.), Чернігівській (10907 гол.), вівчарства – Херсонській (13837), Одеській (19078) та свинарства – Дніпропетровській (6452), Полтавській (4621).

Основна мета для розрахунку потенційних маток була у спробі визначити чисельність популяції порід у молочному та м'ясному скотарстві, вівчарстві та свинарстві. Оскільки, чим більше тварин включені у селекційну модель, тим кращі будуть результати генетичного поліпшення. Крім того, вирішуються питання динаміки розвитку селекційних ознак, виявлення вдалих методів відбору та підбору, оцінки популяційно-генетичних параметрів у часі та створення програм селекції з породами сільськогосподарських тварин.

ПОТЕНЦІЙНІ МАТКИ ДО ЗАПISУ У ДКПТ

Молочне скотарство:

⊗ швіцька	2524
⊗ білоголова українська	1048
⊗ українська червона молочна	66129
⊗ червона польська	1835
⊗ червона степова	52343
⊗ українська бура молочна	3928
⊗ голштинська	111397
⊗ симентальська	47272
⊗ лебединська	5789
⊗ англєрська	2575
⊗ айрширська	3784
⊗ українська червоно-ряба	208836
⊗ українська чорно-ряба	500827
⊗ бура карпатська	1515
⊗ пінцгау	79

М'ясне скотарство:

⊗ українська м'ясна	2851
⊗ волинська м'ясна	11630
⊗ поліська м'ясна	11373
⊗ знам'янський тип	2019
⊗ південна м'ясна	6941
⊗ сіра українська	994
⊗ симентальська м'ясна	7858
⊗ шароле	1862
⊗ лімузин	1764
⊗ світла аквітанська	331
⊗ п'ємонтєз	29
⊗ абєрдин-ангус	23312
⊗ герєфорд	377

Свинарство:

⊗ велика біла (ВБ)	47504
⊗ велика чорна (ВЧ)	539
⊗ дюрєк (Д)	556
⊗ ландрас (Л)	15444
⊗ миргородська (МИ)	654
⊗ полтавська м'ясна (ПМ)	1566
⊗ українська м'ясна (УМ)	2089
⊗ українська степова біла (УСБ)	1037
⊗ українська степова ряба (УСР)	60
⊗ українська червонобілопояса (УЧП)	976
⊗ п'єтєрен (ПЄТ)	253

Вівчарство:

⊗ асканійська м'ясо-вовнова з кросбредною вовною (АМВК)	21330
⊗ асканійська тонкєрунна (АТ)	19742
⊗ асканійський тип чорноголовийх овець з кросбредною вовною (АТЧО)	2694
⊗ кавказька тонкєрунна (КТ)	65
⊗ цигайська (Ц)	18449
⊗ олібє (ОЛ)	181
⊗ північно-кавказька (ПК)	918
⊗ полварє (ПО)	50
⊗ прекоє	8812
⊗ темногорова латвійська (ТЛ)	798
⊗ українська гірськокарпатська	7184
⊗ українська м'ясо-вовнова (УМВ)	1158
⊗ багатєплідний каракуль (БК)	2829
⊗ каракульська (К)	2184
⊗ асканійська каракульська (АК)	8018
⊗ сокільська (СО)	1877
⊗ романівська (РО)	2450
⊗ мєриноландшаф (МЕ)	1576
⊗ придніпровська м'ясна (ПМ)	481

9. Кількість наявних (Н) і потенційних(П) корів молочних порід ДКПТ, гол.

Порода	Во	Ві	Дн	До	Жи	Зк	Зп	І-Ф	Ки	Кі	Лу	Ль	Ми	Од	По	Рі	Су	Те	Ха	Хе	Хм	Чк	Чн	Чг	
МОЛОЧНЕ СКОТАРСТВО																									
АЙ (П)			30								418	350			2828				158						
АН (П)		709		91									823							952					
БУ (П)																				1048					
Г (П)	865	194	28722	5695	1709	328		1440	29729	3186		140	5968		4055	3158	2599		1197	1910	10445	2724	59	6491	
Л (П)						127											5789								5789
БК (П)						1430		85																	
П (П)								37															42		
С (Н)				6					71						105		45		562			20			
С (П)		9460		3495	4332		516	367	2084	955	984	2644	112		1239		3040	116	2829		871	1792	1723	10713	
БМ (П)																	3928								
ЧМ (П)			7586	21868			2450		170	1241	1261		1018	7055						6452					
ЧР (Н)	369	33	835	48								867	24		201	492			2059		63				
ЧР (П)	64941	30593	2860	10271	27947	1181	4552	5763	64196	7042	448	22721	4424	6950	38671	44385	18283	26772	34311	6117	49643	22625	1312	3250	
ЧЕ (Н)		378							525						129		42		334		68	997	1464	319	
ЧЕ (П)		24084		1828	3735		315	7052	15471	2970	440	98	1311	3688	23956		3624	4784	25112		3587	40894	21891	22599	
ЧП (П)	710																	1125							
ЧС (Н)			913							83	90			18					95	27					
ЧС (П)			11394	12894			10359			940	1851		4159	4181					965	5368					
ШВ (П)			1994														466						64		
М'ЯСНЕ СКОТАРСТВО																									
АА (П)	2379	522	117	347	1477	65	301	891	2125	373	294			200	196	6045	232	323	453		3512	683			2777
ВМ (Н)	2350																								
ВМ(П)	9529	103							302			1216				273		146					61		
Г (П)	131		95				84		67																
ЗТ (П)										1173															846
Л (П)	566								98			286		206			214								394
ПД (Н)							10													920					
ПД (П)				255			195						70	4486						978					876
П (П)								29																	
ПМ (Н)					138							252									10				
ПМ (П)	453	334		313	3778		68	290	523			2939				1157					443				1075
СА (П)			67														263								
СМ (П)	124		212		93			545	1512			174					181					893	1087	3037	
СУ (Н)			461						42												36				
СУ (П)			659	90					82												163				
УМ (Н)															51		14					244		101	
УМ (П)		60	447						34		35	72			335		251					294			1323
Ш (П)	284			90	159			36	170							43			501						579
САЛ (П)											30														

Автономна Республіка Крим (АРК) – Г (733 гол.), ЧМ (17028 гол.), ЧР (1569 гол.), ЧЕ (1397 гол.), ЧС (232 гол.), ПД (81 гол.).

10. Кількість наявних (Н) і потенційних(П) вівцематок та свиноматок порід ДКПТ, гол.

Порода	Во	Ві	Дн	До	Жи	Зк	Зп	І-Ф	Ки	Кі	Лу	Ль	Ми	Од	По	Рі	Су	Те	Ха	Хе	Хм	Чк	Чн	Чг
СВИНАРСТВО																								
УСБ (Н)																				974				
УСБ (П)							189						2							839				8
УСР(Н)																				1118				
УСР (П)																				60				
М (Н)															68		21					2		17
М (П)									12				5	9	365		104	16			34			64
ВЧ (Н)				50					16		19						78							
ВЧ (П)		5		242					87		28		7		103		68							
УМ (Н)			65						70					79							35			
УМ (П)		118	595						130	7			156	381		222		75	93	264	33			
ПМ (Н)				16							134	20	2		22				19				25	
ПМ (П)				95			5				557	162	92	214	178		58	3	29		150		13	
Л (Н)				150			202												52	133				
Л (П)	290	155	172	314	8	18	1185	648	502		59	329	82	209	1061	88	32	6001	222	90	32	358	3576	14
ВБ (П)	2129	2724	5702	3140	1687	703	2377	211	3817	1587	574	1898	1260	2279	2852	3009	1404	1170	1507	985	1500	2532	236	1245
Д (П)				53			298				19		155				5			26				
У (П)																				210				
УЧП (П)		125					4					10	203	127	62				183		111	70	77	5
ПСТ (П)		94		13										60										86
ВІВЧАРСТВО																								
АМВК(Н)																				1644				
АМВК(П)			4139		2332					119				7864	23	107			260	3321	78		2864	
АТ (Н)																				1082				
АТ (П)		112	168	117			2363			2358	4098		1839		397				735	7453				
АТЧО (П)				2276																42				
КТ (П)		65																						
Ц (Н)																								
Ц (П)				5067			584							3194									236	
ОЛ (П)			181																					
ПК (П)																						918		
ПО (П)																			50					
ПР (П)	48	1038			207	2569			49			446			567		824	109	2736		108	21		90
ТЛ (П)	355				10											433								
УГ (П)							5240	771				24												1149
УМВ (П)																	1158							
БК (П)														1706							1123			
КАР (П)														1113										1071
АК (Н)																					627			
АК (П)														5201							1271			1546
СОК (Н)															299					113				
СОК (П)								147							1511					219				
РОМ (П)			851	262					636				131							290		281		
МЕРИ (П)												1081									351		144	
ПМ (П)			481																					

АРК (П) вівцематки – АМВК (223 гол.), АТ (102 гол.), АТЧО (376 гол.), Ц 857 гол. (Н) та 9368 гол. (П); свиноматки – ВБ (979 гол.), ПМ (11 гол.), УМ (16 гол.).

Висновок. Державні книги племінних тварин – важливий елемент селекції. Інформаційні бази тварин допомагають в цілому оцінити популяції вітчизняних і транскордонних порід за комплексом ознак, визначити популяційно-генетичні параметри в часі та розробляти програми удосконалення сільськогосподарських тварин. Дослідженнями встановлено значну кількість (1251102 гол.) племінних корів, вівцематок та свиноматок, які у свій час могли б бути записані до племінних книг відповідних порід.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Басовський М. З., Буркат В. П., Вінничук Д. Т., Коваленко В. П., Ківа М. С., Рубан Ю. Д., Рудик І. А., Сірацький Й. З. Розведення сільськогосподарських тварин. Біла Церква, 2001. С. 211.
2. Вінничук Д. Т. Вікова структура молочного стада. *Тваринництво України*. 1988. № 8. С. 14–16.
3. Гузев І. В., Вишневський Л. В., Чиркова О. П., Неумивака В. М., Марченко Н. І., Ткачук В. П., Ревнюк Н. Й., Рябчик О. П. Результати комплексної індивідуальної оцінки великої рогатої худоби м'ясних порід і типів суб'єктів племінної справи у тваринництві. Київ. Арстей. 2010. 124 с.
4. Положение о государственных племенных книгах крупного рогатого скота, буйволов, свиней, овец, коз, лошадей и верблюдов. Москва. 1976. 51 с.
5. Положення про Державний реєстр суб'єктів племінної справи у тваринництві / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1118-12#Text> (дата звернення 25.03.2021).
6. Смирнов Д. Зачем нужны племенные книги. *Животноводство России*. 2007. № 3. С. 39–40.
7. Смирнова О. В. Современное состояние селекции красных североевропейских молочных пород группы Viking Red. *Молочное и мясное скотоводство*. 2015. № 5. С. 13–16.
8. Штомпель М. В., Вовченко Б. О. Технологія виробництва продукції вівчарства. Київ. Вища школа. 2005. 343 с.
9. Pochukalin A. Ye., Priyma S. V., Reznikova Yu. M. Breed inventory of dairy and dual purpose cattle. *Розведення і генетика тварин*. Київ. 2015. Вип. 50. С. 78–86.

REFERENCES

1. Basovs'kyu, M. Z., V. P. Burkat, D. T. Vinnychuk, V. P. Kovalenko, M. S. Kiva, Yu. D. Ruban, I. A. Rudyk, and Y. Z. Sirats'kyu. 2001. *Rozvedennya sil's'kohospodars'kykh tvaryn – Breeding of farm animals*. Bila Tserkva, 211 (in Ukrainian).
2. Vinnychuk, D. T. 1988. Vikova struktura molochnoho stada – Age structure of the dairy herd. *Tvarynnytstvo Ukrayiny – Livestock of Ukraine*. 8:14–16 (in Ukrainian).
3. Huzyev, I. V., L. V. Vyshnevs'kyu, O. P. Chyrkova, V. M. Neumyvaka, N. I. Marchenko, V. P. Tkachuk, N. Y. Revnyuk, and O. P. Ryabchyk. 2010. *Rezultaty kompleksnoyi indyvidual'noyi otsinky velykoyi rohatoyi khudoby m"yasnykh porid i typiv sub"yektiv pleminnoyi spravy u tvarynnytstvi – The results of a comprehensive individual assessment of beef cattle and types of breeding subjects in breeding animal*. Kyiv, Arstey, 124 (in Ukrainian).
4. 1976. *Polozhenie o gosudarstvennykh plemennykh knigah krupnogo rogatogo skota, bujvolov, svinej, ovec, koz, loshadej i verblyudov – Provisions on state pedigree books of cattle, buffaloes, pigs, sheep, goats, horses and camels*. Moskva, 51 (in Russian).
5. Polozhennya pro Derzhavnyy reyestr sub"yektiv pleminnoyi spravy u tvarynnytstvi: Nakaz vid 13.06.2012 № 358. Baza danykh “Zakonodavstvo Ukrayiny” – Regulations on the State Register of subjects in animal breeding: Order of 13.06.2012 № 385. Database “Legislation of Ukraine” URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1118-12#Text> (date of application 25.03.2021) (in Ukrainian).
6. Smirnov, D. 2007. *Zachem nuzhny plemennye knigi – Why do we need herd books*. *ZHivotnovodstvo Rossii – Livestock in Russia*. 3:39–40 (in Russian).
7. Smirnova, O. V. 2015. *Sovremennoe sostoyanie selekcii krasnykh severoevropejskikh molochnykh*

porod gruppy Viking Red – The current state of selection of red Northern European dairy breeds of the Viking Red group. *Molochnoe i myasnoe skotovodstvo – Dairy and beef cattle breeding*. 5:13–16 (in Russian).

8. Shtompel', M. V., and B. O. Vovchenko. 2005. *Tekhnolohiya vyrobnytstva produktsiyi vivcharstva – Technology of sheep production*. Kyiv, Vyshcha shkola. 343 (in Ukrainian).

9. Pochukalin, A. Ye., S. V. Priyma, and Yu. M. Reznikova. 2015. Breed inventory of dairy and dual purpose cattle. *Rozvedennya i henetyka tvaryn – Animal breeding and genetics*. Kyiv. 50:78–86 (in Ukrainian).

Одержано редколегією 29.03.2021 р.

Прийнято до друку 26.04.2021 р.